

Förslag: Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021-2027

Beslutad 2020-xx-xx, av: Regionfullmäktige, § xx

Sammanfattning/bakgrund

Inom EU har begreppet strategi för smart specialisering (S3) vuxit fram och god styrning av den regionala S3 är idag ett krav för att ta del av europeiska struktur- och investeringsfonder som finns för att främja företagande och innovation. Smart specialisering är ett verktyg för det regionala tillväxtarbetet och handlar om att kraftsamla för stärkt konkurrenskraft och innovation med områden med utvecklingspotential.

Program för smart specialisering i Jämtlands Härjedalen 2021–2027 slår fast länets prioriterade styrkeområden: Jord, skog och vatten, Hållbar energi, Upplevelser och Digitala lösningar. Här adresseras på ett övergripande plan de uppfyllnadskriterier EU-kommissionen slagit fast för kravet på god styrning av den regionala S3 och presenterar den process som kommer att användas för att bedriva tillväxtarbetet i Jämtlands län. Programmet ligger till grund för den Europeiska regionala utvecklingsfonden i Mellersta Norrland programperioden 2021-2027. Programmet är en del av det styrdokument som sätter mål och prioriteringar för tillväxtarbetet i Jämtland Härjedalen och som enligt förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete ska ses över minst en gång mellan varje val till region- och kommunfullmäktige. *Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021–2027* kompletteras av handlingsplaner för respektive styrkeområde.

Förslag: Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021-2027
Dnr RUN/430/2018

Handläggare
Anna Omberg
Regional utveckling

Region Jämtland Härjedalen
Box 654, 831 27 Östersund
www.regionjh.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING/BAKGRUND	1
1 VAD ÄR SMART SPECIALISERING?	4
2 VÅRA PRIORITERADE STYRKEOMRÅDEN	4
2.1 Styrkeområdet Jord, skog och vatten	5
2.1.1 <i>Trender och omvärldsanalys</i>	6
2.1.2 <i>Potential och utvecklingsmöjligheter</i>	6
2.1.3 <i>Innovations- och forskningsresurser</i>	6
2.2 Styrkeområdet Hållbar energi	7
2.2.1 <i>Trender och omvärldsanalys</i>	7
2.2.2 <i>Potential och utvecklingsmöjligheter</i>	7
2.2.3 <i>Innovations- och forskningsresurser</i>	8
2.3 Styrkeområdet Upplevelser	8
2.3.1 <i>Trender och omvärldsanalys</i>	9
2.3.2 <i>Potential och utvecklingsmöjligheter</i>	9
2.3.3 <i>Innovations- och forskningsresurser</i>	10
2.4 Styrkeområdet Digitala lösningar	10
2.4.1 <i>Trender och omvärldsanalys</i>	10
2.4.2 <i>Potential och utvecklingsmöjligheter</i>	11
2.4.3 <i>Innovations- och forskningsresurser</i>	11
3 FÖRUTSÄTTNINGAR, UTMANINGAR OCH BEHOV FÖR UTVECKLING AV ARBETSSÄTTET SMART SPECIALISERING I JÄMTLAND HÄRJEDALEN.....	12
3.1 Brist på marknadskrafter och behov av offentliga insatser.....	12
3.2 Kompetensförsörjning centralt för arbetet framåt	13
3.3 Innovation i glesa områden	13

3.4	Internationalisering och samarbete i närområdet	14
3.5	Hållbar omställning	14
4	OM STYRDOKUMENTET OCH ARBETSSÄTTET	15
4.1	Handlingsplaner för respektive styrkeområde	16
4.2	S3 som arbetssätt beskrivet i en sexstegsprocess	16
4.2.1	<i>Analys</i>	17
4.2.2	<i>Styrning</i>	17
4.2.3	<i>Vision</i>	17
4.2.4	<i>Prioritering</i>	17
4.2.5	<i>Policymix</i>	17
4.2.6	<i>Utvärdering</i>	17
5	UNDERLAG FÖR PROGRAM FÖR SMART SPECIALISERING I JÄMTLAND HÄRJEDALEN 2021–2027	20
5.1	OECD:s territoriella utvärdering <i>Nordliga glesbefolkade områden</i> från 2017	20
5.2	Oxford Researchs <i>Analys- och kunskapsunderlag till en smart specialiseringsstrategi för Jämtland Härjedalen</i> från 2019	20
5.3	Revideringsprocessen av den regionala utvecklingsstrategin som påbörjades i januari 2019 och det parallella arbetet med framtagande av <i>Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021–2027</i>	20
5.4	Regeringens <i>En nationell strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020</i>	20

Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021–2027

Den regionala tillväxtpolitiken är ett tydligt exempel på ett politikområde med djup i flernivåsystemet. Tillväxtarbetet i Jämtlands län grundar sig på den svenska regeringens regionala tillväxtpolitik och på den europeiska sammanhållningspolitikens mål och prioriteringar. Såväl den svenska som den europeiska politiken handlar om att stärka näringslivets konkurrenskraft lokalt och regionalt och att politiken ska formas efter lokala och regionala förutsättningar – det är upp till oss i Jämtland Härjedalen att forma vårt regionala tillväxtarbete utifrån våra behov. *Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen* gäller för åren 2021–2027.

1 Vad är smart specialisering?

Inom EU har begreppet *strategi för smart specialisering* (S3) vuxit fram och god styrning av den regionala S3 är idag ett krav för att ta del av europeiska struktur- och investeringsfonder som finns för att främja företagande och innovation.

Smart specialisering är ett verktyg för det regionala tillväxtarbetet och handlar om att kraftsamla för stärkt konkurrenskraft och innovation inom områden med utvecklingspotential. Ett område kan se ut på olika sätt, det kan exempelvis handla om en del av en sektor, en viss teknologi eller att lösa en samhällsutmaning. Det kan handla om områden där ett län redan har styrkor eller om nya områden där potential för utveckling finns, vi använder oss av begreppet *styrkeområden* för att beskriva dessa. Kraftsamlandet handlar om att vi fokuserar investeringar, både offentliga och privata, till utvecklingen av styrkeområdena. Kraftsamlingen förutsätter nära samverkan mellan aktörer i ett län: offentlig sektor, näringsliv, akademi och organisationer samt statliga myndigheter som medverkar i det regionala tillväxtarbetet.

2 Våra prioriterade styrkeområden

Den smarta specialiseringen ska bygga kapacitet kring några utvalda styrkeområden samtidigt som den svenska regionala tillväxtpolitiken har som mål att utveckla hela landet. Jämtland Härjedalen skiljer sig på flera sätt från andra europeiska regioner, vi behöver se normkritiskt på svensk och europeisk politik, strukturer och koncept och forma det regionala tillväxtarbetet efter de förhållanden som råder i vårt län. Saepmies geografi omfattar en stor del av länet och vi behöver se normkritiskt även på hur vi formar länets regionala tillväxtarbete. För det samiska samhället är sambandet mellan näring och kultur mycket viktigt. Näringslivet utgörs olika näringskombinationer och en småskalighet som innebär att det är svårt att ta del av svensk och europeisk regional tillväxtpolitik. Tillväxtarbetet i Jämtland Härjedalen ska ta hänsyn till samiska förutsättningar och behov och möjliggöra delaktighet.

Jämtlands län är Sveriges tredje största län, 12 procent av landets geografi med en yta större än flera europeiska länders. Mot bakgrund av det kan vi konstatera att förutsättningar, styrkeområden, utvecklingspotential och aktörers behov ser olika ut i Jämtland Härjedalen. En resurs som förädlas på ett visst sätt inom ett styrkeområde i en del av länet kanske har helt andra förädlingspotential i en annan del av länet. Därför fokuserar vi vårt tillväxtarbete kring breda styrkeområden, det ger oss bättre förutsättningar att skapa utvecklingskraft och stärkt konkurrenskraft i hela länet. Företagen samlas dessutom i ett brett näringsliv och vi vill att det speglas i arbetet.

I Sverige är enbart Norrbottens län något glesare än vårt. Täthetsgraden i Jämtland Härjedalen varierar stort mellan de åtta kommunerna, intervallet är mellan 0,9 och 28,9 personer per kvadratkilometer. Något som särskiljer Jämtlands län från andra glesa områden är att befolkningen bor väldigt utspritt och att länet har en stad. Breda styrkeområden ger oss bättre möjligheter att samla aktörer, eller mobilisera den kritiska massa, som behövs för att utveckla styrkeområdena. Breda styrkeområden ger oss också möjligheter till framtida innovativa idéer och nya skärningspunkter.

Jämtlands Härjedalen kraftsamlar kring fyra prioriterade styrkeområden: *Jord, skog och vatten, Hållbar energi, Upplevelser* samt *Digitala lösningar*. Den största tillgången för Jämtlands län är, förutom människorna som bor och verkar här, själva landskapet. Ett hållbart och affärsmässigt användande av de platsbundna naturtillgångarna i kombination med ett starkt entreprenörskap är vår största utvecklingspotential. De absoluta fördelarna utgörs av attraktiva landskap såsom jord, skog, sjöar, älvar, berg och fjäll. Länet är högt specialiserat på jord- och skogsbruk och nischverksamheter kopplade till dessa. Ökade investeringar i förnybar energi innebär framtida tillväxtpotentialer. Det finns en lång tradition och hög specialiseringsgrad kopplat till besöksnäringens relaterad verksamhet. Länet har Sveriges näst högsta andel företagare i befolkningen och andelen mikro- och småföretag är högre än rikets genomsnitt. I den hållbara omställningen och utvecklingen av länets näringsliv, däribland den småskaliga tillverkningsindustrin, är digitaliseringens möjligheter viktiga att ta tillvara. Digitalisering kan också vara svaret offentlig sektor behöver för att lösa det hårda tryck som finns på välfärdstjänster i många lägen.

2.1 Styrkeområdet Jord, skog och vatten

Företagen som är aktiva inom styrkeområdet Jord, skog och vatten samt tillhörande förädling finns i hela länet och är en förutsättning för levande landsbygd.

De stora skogstillgångarna gör att skogsbruket är viktig för ekonomisk tillväxt och sysselsättning i Jämtlands län och bidrar till förädlingsvärden och exportnetto för skogsbaserade industrier. Här finns en stark entreprenörskultur och träförädlade företag bland annat i form av sågverk, hyvlerier, pelletstillverkning och trähusfabrikanter. Många skogsentreprenadsföretag, förädlingsföretag ger arbetstillfällen som är lokaliserade runt om i Jämtland Härjedalen och skapar förädlingsvärden både inom- och utomläns. En aktivt brukad skog bidrar som kolsänka till våra miljömål, till bevarandet av biologisk mångfald samt till minskad klimatpåverkan.

Våra platsbundna naturtillgångar är redan och kommer att bli allt viktigare resurser för högkvalitativ och hållbar produktion av livsmedel, både i form av självförsörjning och

export. Två tredjedelar av länets jordbruksareal används till livsmedelsproduktion vilket innebär stora möjligheter att öka produktionen. Många av de företag som bedriver lantbruk arbetar också med annan verksamhet såsom exempelvis skog eller entreprenad vilket ger ekonomiska möjligheter att satsa på utveckling i företaget.

2.1.1 Trender och omvärldsanalys

Den gröna omställningen är en trend där våra skogar är en värdefull resurs, bland annat för framställning av biobaserade material, hållbara drivmedel och värmeenergi. Skogen spelar en viktig roll för hållbar utveckling och den biobaserade ekonomin. Hållbart jord- och vattenbruk är avgörande för att uppnå miljö- och klimatmål och är en förutsättning för en regional livsmedelskedja. Utveckling av mat- och livsmedelsproduktionen i Jämtland Härjedalen innebär såväl ekonomiska möjligheter som globalt ansvarstagande. I ett längre perspektiv med samhällsutmaningar som kommer av globala försörjningsproblem till följd av klimatförändringar är det viktigt att länet nyttjar den potential som finns för ökad livsmedelsproduktion.

2.1.2 Potential och utvecklingsmöjligheter

Efterfrågan på nya produkter och tjänster från skogen ökar i och med den gröna omställningen och i länet finns stor potential i förädling av skogsråvara. Det kan exempelvis gälla innovation kring förädling av träfiber eller utveckling av det industriella trähusbyggandet som också skulle innebära stor klimatnytta. Den gröna omställningen innebär också nya affärsmöjligheter, ekosystemtjänster och stor potential i utvecklingen av nya cirkulära affärsmodeller. Potential finns även i att hitta kopplingar mellan näringsliv och akademi.

För skogsägare finns möjligheter i att kombinera skogsbruk med andra verksamheter såsom exempelvis småskalig träförädling, jordbruk och djurhållning, aktiv fåboddrift, möjligheter att utveckla jakt-, fiske, och naturturism samt lokal matproduktion. Mat, kultur och besöksnäring i samverkan är en stark drivkraft för den regionala utvecklingen och för att stad och land utvecklas tillsammans. Lokal förädling med unika produkter ger utveckling på landsbygderna och skapar grunden för en kreativ matregion. Den goda, rena och rättvisa maten och de öppna landskapen gör det attraktivt att bo i och besöka länet.

Insatser för att främja bärkraftigt företagande från jord till bord och medvetna konsumenter utgör grunden för förvecklingandet av en långsiktigt hållbar utveckling. Det finns jordbruksmark som inte används idag och i kombination med tillgång till vatten och många ljusa timmar under växtsäsongen finns potential att öka matproduktionen. Det kan handla om att producera mer av det vi redan är bra på och att öka produktbredden kopplat till efterfrågan. Här är människorna och deras kompetens en potential för utveckling. En viktig fråga är att hitta lösningar och nya modeller för generationsväxling och ägande som gör det möjligt att köpa in sig på en gård utan att ärva den. Det finns utvecklingsmöjligheter inom vattenbruket i länet, främst inom landbaserad odling.

2.1.3 Innovations- och forskningsresurser

En mångfald av företag inom styrkeområdet Jord, skog och vatten är geografiskt spridda i länet. En del av företagen arbetar inom primärproduktion, sekundärproduktion eller med

förädling av råvaror av olika slag. En del av företagen inom styrkeområdet tillverkar produkter som effektiviserar brukandet av jorden, skogen och vattnet.

I arbetet framåt med att utveckla styrkeområdet ingår att skapa nätverk mellan olika sektorer för att främja innovationer och öka konkurrenskraften. Forskning inom styrkeområdet finns till viss del på Mittuniversitet och till viss del på andra universitet. Kunskap om styrkeområdet byggs också hos organisationer i länet, nationellt och internationellt.

Utöver företag och forskningsaktörer finns ett antal regionala aktörer som idag driver utveckling och kunskap inom styrkeområdet och främjar utvecklingen i näringslivet på olika sätt.

2.2 Styrkeområdet Hållbar energi

Klimatförändringen är en av vår tids största utmaningar och här i Jämtland Härjedalen finns goda förutsättningar att ligga i täten när det kommer till klimatarbete. I länet finns stor potential att ta kliv framåt som nationell och internationell bärare och utvecklare av hållbar energi. Våra geografiska förutsättningar innebär kraftfulla forsar som länge bidragit till att förse Sverige med förnybar och driftsäker el. Våra friska vindar har på senare tid inneburit att produktionen av förnybar energi vuxit ordentligt i och med vindkraftens intåg. Nyligen invigdes länets första, och en av Sveriges största, solcellsparken och fler är att vänta. Våra skogar är en värdefull resurs och skogsindustrin är en av länets basnäringar – här finns goda förutsättningar för framställning av biobaserade material, hållbara drivmedel och värmeenergi.

2.2.1 Trender och omvärldsanalys

Världen, Sverige och vårt län – alla har mål om att bli fossilfria och för att lyckas med det krävs omställning av vårt samhällssystem. Energi är nyckeln till framgång eftersom klimatomställningen innebär ett ökat elbehov samt tillgång till och produktion av hållbara och förnybara drivmedel. Förutom en ökad produktionsvolym innebär omställningen, tillsammans med avvecklingen av svensk kärnkraft, krav på nya lagringsformer av energi, nya energibärare och elektrobränslen.

På grund av flaskhalsar i överföring finns ett effektöverskott i länet idag. Detta står i stark kontrast till den effektbrist som sydliga delar av Sverige upplever och som försvårar industriell utveckling och nya etableringar i dessa geografier.

2.2.2 Potential och utvecklingsmöjligheter

Med stor befintlig produktion och utvecklingsmöjligheter för ökad produktion av förnybar elenergi kan länets aktörer också i fortsättningen vara ledande exportörer. På årsbasis finns ett stort överskott av förnybar el i länet. Därtill finns god tillgång till effekt på grund av ett väl utbyggt och robust elnät. I kombination gör detta oss till ett attraktivt län för såväl nya företagsetableringar som för expansioner av befintliga verksamheter.

Länets kompetens inom hållbar energi erbjuder betydande möjligheter till innovation och företagande, exempelvis när det kommer till framställning och användning av olika typer av biobaserade drivmedel.

Utveckling av elektrobränslen såsom exempelvis vätgas och förnybart flygbränsle lyfts fram som viktiga beståndsdelar i klimatomställningen. Förutsättningarna för produktion av grön vätgas är mycket goda i Jämtland Härjedalen. Med el som insats spjälkas vatten via elektrolys till vätgas och syrgas. Vätgasen kan sedan användas som lagring av el från intermittenta energikällor såsom sol och vind. Den kan också användas inom olika industriella processer och som bränsle inom transportsektorn.

2.2.3 Innovations- och forskningsresurser

I vårt län finns en mängd små och medelstora företag verksamma inom områden med bäring på styrkeområdet Hållbar energi. Ett flertal producerande företag av olika storlek, elnätsföretag, en variation av specialiserade företag och aktörer som utvecklar olika typer av hållbara lösningar för bland annat transportsektorn men också jordbrukssektorn. Pågående innovationssatsningar finns inom produktion av vätgas och förnybart flygbränsle och sätter Jämtland Härjedalen på kartan.

Mittuniversitetets forskningscentra har forskning och kunskap inom en rad intressanta ämnen för styrkeområdet.

I Jämtland Härjedalen finns politisk vilja, ett engagemang och driv för att arbeta med hållbar omställning. Den regionala energi- och klimatstrategin har höga ambitioner och backas upp av ett länsomfattande miljö- och klimatråd bestående av engagerade aktörer. En rad projekt har genomförts och genomförs inom fossilbränsle fria transporter och delar av länet är testbädd för elflyg. Här finns universitetsutbildningar inom elektronik och miljöteknik och yrkesutbildningar med inriktningar som har bäring på produktion av förnybar energi.

2.3 Styrkeområdet Upplevelser

Jämtland Härjedalen är kontrasten mellan stad, landsbygd, fjäll och en kombination av svensk och samisk kultur och tradition. Ljuset om sommaren, mörkret om vintern, lugnet i naturen, viktiga kulturmiljöer, fiskrika vatten, kreativa entreprenörer i ett brett näringsliv, ett drivet lärosäte, lokal gastronomi, evenemang och mycket mer. Förutsättningar, utvecklingspotential och aktörers behov skiljer sig åt i vår varierade geografi – men förmågan att skapa upplevelser som möter människors förväntningar finns överallt. Det finns något unikt och attraktivt att uppleva runt om i länet. Upplevelser som kan konsumeras av besökaren såväl som den boende. Det här lägger grund för styrkeområdet Upplevelser.

Under lång tid har aktörer i länet utvecklat färdigheter och kunnande som utgått från vinter, snö och skidåkning. I Jämtland Härjedalen finns en infrastruktur av spår- och ledssystem som skapar tillgänglighet till naturen och några av landets största skidsportanläggningar, bland annat den alpina nationalarenan och nationalarenan för skidskytte. Detta är resultatet av tidigare strategisk och offentlig utvecklingsfinansiering. Här har vi kommit långt. Men

länets upplevelseproduktion är bredare än så. Jämtland Härjedalen är känt för anordnandet av stora evenemang och har en position som kreativ gastronomiregion. Här finns en levande fäbodkultur och en bredd av talangfulla individer inom litterär, konstnärlig och artistisk verksamhet. Saepmie omfattar stora delar av länets geografi och är en stark identitetsfaktor för vårt län och den världsunika sydsamiska urfolkskulturen med sin historia, samtid och utveckling är en viktig del av länets kultur och kulturarv.

2.3.1 Trender och omvärldsanalys

Globalt sett reser människor mer och antalet gäster på länets destinationer har ökat. Resan till och från ett besöksmål är en viktig del av upplevelsen. Idag är klimatmedvetenheten stor och möjligheterna för att resa hållbart blir viktigare för allt fler.

Många vill inspireras av platsen och söker autentiska upplevelser. Det kan exempelvis handla om att uppleva traditioner, musik, hantverk och gastronomi. Natur och kultur är lokalspecifika tillgångar som skapar attraktivitet för en plats som hemvist och allt fler människor flyttar till länet för livsstilens skull.

2.3.2 Potential och utvecklingsmöjligheter

Länets natur tåls att upplevas många gånger, våra tillväxtpotentialer är nära sammankopplade med länets naturresurser och nyttjandet måste vara hållbart. I hållbarheten finns potential eftersom människors miljö- och klimatmedvetenhet växer och efterfrågan med det. Digitaliseringen, artificiell intelligens (AI) och nya transportlösningar innebär också nya hållbara möjligheter för Jämtland Härjedalen.

Den sydsamiska kulturen är världsunik såväl till sitt geografiska läge som till sitt språk, sina traditioner och sin kunskap. Samisk kunskap, kultur och kulturarv väcker intresse och många vill lära av traditioner. Det finns potential i utvecklingen av samiska aktörers förutsättningar och möjligheter att vara del av upplevelseproduktionen och det regionala tillväxtarbetet i Jämtland Härjedalen.

Aktörer i länet har erfarenheter av att anordna upplevelser som konsumeras i kyla. Det är fortfarande god snötillgång under vintrarna och aktörer i länet besitter hög kompetens inom snötillverkning, snökvalitet och snölagring. Kunskap och innovation inom området kan vara avgörande för framtida upplevelseproduktion när det handlar om vinteraktiviteter. I Jämtland Härjedalen finns en gedigen erfarenhet av och potential att anordna stora evenemang på avancerad nivå, med internationella besökare och tv-publik. Det finns också möjligheter i hur natur och kultur kan integreras och komplettera de idrottsliga upplevelserna. Sport kan både upplevas på läktaren och som utövare, i gränssnittet upplevelseproduktion och sport finns utvecklingsmöjligheter.

Att skapa njutbara och minnesvärda upplevelser i kallt klimat kräver särskild kompetens då både kroppen, materialet och tekniken kan kärva i minusgrader. Samarbeten mellan aktörer som utvecklar och tillverkar kläder och utrustning för sport och friluftsliv och de som erbjuder naturbaserade upplevelser kan generera innovativ produktutveckling. Det kan exempelvis gälla utrustningens funktionalitet och design när det kommer till friluftaktiviteter och sport.

Sommarturismen växer och besöksnäringen kan vidareutvecklas där kulturella och kreativa näringar (KKN), gastronomi och kulturarv är grund för upplevelsen. Strategiska satsningar på året-runt-turism och KKN stärker basen för upplevelser i Jämtland Härjedalen.

2.3.3 Innovations- och forskningsresurser

I Jämtlands län finns en lång tradition, bred kompetensbas och ett näringsliv med många små företag inom upplevelseproduktion baserat på natur, kultur, kulturarv, sport och gastronomi. En bred och småskalig KKN, framstående livsmedelsproducenter, företag som tillverkar sport- och friluftspå produkter samt kunskapsintensiva tjänsteföretag som adderar centrala värden när upplevelser skapas och konsumeras. Företag inom besöksnäringen är välorganiserade genom destinationsbolag och den regionala branschorganisationen. Här finns aktörer med vana att anordna stora evenemang med internationell publik.

Det finns betydande forskningsresurser inom länets gränser som berikar styrkeområdet Upplevelseproduktion. Forskning som kan främja hållbar strukturomvandling och utveckling av företagen i länet och bidra till ökad konkurrenskraft.

Östersund och Region Jämtland Härjedalen är sedan 2010 utsedd till Creative City of Gastronomy av UNESCO nätverket Creative Cities Network.

2.4 Styrkeområdet Digitala lösningar

Digitalisering är en megatrend som påverkar hela samhället och bilden av att allt som kan också kommer att digitaliseras blir allt tydligare. Jämtland Härjedalens natur och kultur skapar attraktivitet och allt fler människor flyttar till länet för livsstilens skull och tar ibland jobbet med sig. Det kan förutsätta distansarbete och nya affärsmodeller, digitaliseringen och digitala lösningar skapar förutsättningar att bo och verka i hela länet. Digitaliseringen skapar också förväntningar på offentlig och kommersiell service. Regionens och länets kommuners arbete med välfärdsteknologi och nya arbetssätt genom bland annat mobila lösningar uppmärksammas såväl nationellt som internationellt.

Näringslivet tar till sig digitalisering på olika sätt. Industrin har börjat införa automatisering i sina produktionsprocesser och utökar produktportföljer med digitala tjänster. Besöksnäringen och KKN finns närvarande på internet för bland annat produktion, distribution, datainsamling och marknadsföring. Idrotten erbjuder gränssnitt mellan digitala enheter som möter människors intresse för hälsodata.

2.4.1 Trender och omvärldsanalys

Den för styrkeområdet starkaste trenden är digital transformation – en samhällsomställning som pågår just nu. Utveckling av produkter, tjänster och verksamhet sker utifrån att hitta lösningar på samhällsutmaningar. Inom välfärdsteknologi sker en enorm utveckling och det hävdas att detta område kommer att vara den starkast drivande kraften för digital utveckling och innovation. Den digitala inre marknaden i Europa driver utvecklingen för etablerande av en ”gemensam digital ingång”. Företag och medborgare ska få en väg in till offentliga tjänster i EU och till tjänster såsom exempelvis e-faktura och e-handel. På nationell nivå är arbetet igång för att skapa en förvaltningsgemensam digital infrastruktur

bland annat byggd på standarder för informationsutbyte och grunddata med målet att skapa en offentlig sektor.

Digitaliseringen påverkar arbetslivet i hög grad. Arbeten och yrken förändras och försvinner samtidigt som nya skapas. Det innebär att människor behöver lära nytt och utveckla sina kompetenser för att passa en ny arbetsmarknad. Specialistkompetenser inom IT och beteendevetenskapliga områden efterfrågas allt mer. Den grundläggande digitala kompetensen hos människor är begränsad och skapar utmaningar när det kommer till att dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

Data blir en allt mer värdefull strategisk resurs för alla sektorer och likställs med kapital och personal. Att arbeta datadrivet kräver data med hög kvalitet och säkerhet och därför är ett strukturerat och standardiserat informationssäkerhetsarbete av stor vikt.

2.4.2 Potential och utvecklingsmöjligheter

Det digitala arvet innebär ofta omoderna och inlåsta IT-miljöer som behöver förnyas för att möjliggöra dataflöden mellan organisationer och system. Att införa system, modeller och metoder som använder strategiska data som resurs innebär potential till ökad konkurrenskraft och innovationshöjd. Data i stora mängder är nödvändigt för bland annat AI, business intelligence (BI) samt statistik och analys. Tillgängliggörs data kan verksamheter ta steget till datadriven innovation och utveckling. Utöver företags och organisationers egna data finns stora möjligheter i att offentlig sektor publicerar datamängder som öppen data.

Det finns möjligheter i utvecklingen av digital mognad och tillåtande kultur eftersom dessa tillsammans lägger grunden för nytänkande och nyskapande. Tillhandahållande av testbäddar för att företag och verksamheter ska kunna utvärdera, utveckla och anpassa produkter och arbetssätt innebär också tillväxtpotential. I länet finns E-hälsocentrum som samlar företag och offentlig verksamhet sida vid sida. Det utgör ett nav för samverkan och erbjuder testbäddar för utveckling och innovation. Samarbete sker också med akademi, science park och inkubator samt internationella aktörer. Det möjliggör kunskapsspridning, nätverkande och affärsmöjligheter över sektors- och landsgränser samtidigt som möjliga lösningar för välfärdstjänster i glesa strukturer växer fram.

Företagsetableringar inom IT- och digitaliseringssektorn ökar i länet och ett flertal co-workingställen erbjuder arbetsplatser och sammanhang för människor och företag. Distansarbete underlättar kompetensförsörjning, bidrar till minskat resande och nya sätt att arbeta. Kunskap om hur vi på bästa sätt leder på distans och arbetar i distribuerade team utvecklas och arbetsplatser, processer och kommunikationsvägar förändras kontinuerligt.

2.4.3 Innovations- och forskningsresurser

IT-branschen består av allt från mindre webbyråer till större lokalkontor tillhörande internationella koncerner. Branschen växer och upplever rekryteringsbehov. Ett flertal co-workingställen attraherar företagsetableringar, entreprenörer och kompetens, ofta verksamma på distans inom IT och digitalisering. Näringslivet har även klusterbildningar som kan erbjuda testbäddar inom olika näringar.

Forskning och utveckling inom hälsa och välfärdsteknologi bedrivs såväl på regional som kommunal nivå. Samarbeten finns etablerade genom E-hälsocentrum med akademien och partners inom EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020. Mittuniversitetet har ett flertal forskningscentra med inriktning mot digitalisering, såväl inom ingenjör- och informatikområden som inom andra vetenskapliga områden som är viktiga för samhällsomställningen.

3 Förutsättningar, utmaningar och behov för utveckling av arbetssättet smart specialisering i Jämtland Härjedalen

Jämtland Härjedalen är en lågdensitetsekonomi, det är vår vardag att möta och hantera effekterna av det. När man radar upp vad som kännetecknar lågdensitetsekonomier känns verkligheten rätt provande. Låg befolkningstäthet, utspridda orter som ger splittrade lokala förvaltningssystem och icke-sammanhängande lokala arbetsmarknader. Liten lokal skattebas och liten arbetsför befolkning som till stor del har låga kvalifikationer. Färre kostnadsbärare för utvecklingsinsatser och stort kostnadstryck på offentlig sektor. Marknader som erbjuder begränsade utbud av varor och tjänster, ett starkt beroende av primära sektorer och första bearbetningsled samt svaga förbindelser till externa marknader.

Många av dragen är gällande för vårt län och innebär utmaningar bland annat när det kommer till det regionala tillväxtarbetet. Varken den svenska regionala tillväxtpolitiken eller den europeiska sammanhållningspolitiken är utformade efter Jämtland Härjedalens förutsättningar. Det är därför artikel 174 i fördraget om EU:s funktionssätt slår fast att sammanhållningspolitiken ska ta särskild hänsyn till bland andra regioner med ”allvarliga och permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet” – däribland vårt län.

Hänsynen från EU:s sida är till störst del ekonomisk, de europeiska struktur- och investeringsfonderna som finns för att förverkliga sammanhållningspolitiken kompenserar för glesheten – om än lite märkligt nog baserat på antal invånare. Den efterföljande artikeln i fördraget tydliggör att medlemsstaterna ska bedriva och samordna sin politik i syfte även att uppnå de mål som anges i artikel 174. Den regionala tillväxtpolitikens platsbaserade ansats och hänsynen EU och Sverige tar skapar möjligheter att adressera och hantera flera av de effekter som kommer av att vara en lågdensitetsekonomi.

3.1 Brist på marknadskrafter och behov av offentliga insatser

En av de mer svårhanterade effekterna är marknadsmisslyckandet som uppstår när den fria marknaden inte leder till optimal resursanvändning i samhället. I Jämtland Härjedalens glesa strukturer saknas marknadskrafter – efterfrågan och utbud möts helt enkelt inte. Kopplat till det regionala tillväxtarbetet kan den här situationen exemplifieras med problematiken kring bredbandsutbyggnad i länet. Det är inte lönsamt för bredbandsmarknaden att ansluta hushåll och företag till snabbt bredband eftersom avstånden är stora och kostnaderna därför mycket höga.

I länet innebär marknadsmisslyckandet också stora svårigheter för företag att hitta investeringskapital. Medan företag i storstadsregioner och tätbefolkade områden kan få lån utan säkerhet är kraven på eget kapital närmast orimliga för säkra investeringar i glesbygdsområden vilket givetvis hämmar investerings- och tillväxtkraft. Marknadsmisslyckandet innebär att behovet av offentliga insatser och investeringar är stora – samtidigt som Region Jämtland Härjedalen och länets kommuner redan står under stora kostnadstryck. Det innebär att tillväxtarbetet i länet vilar tungt på finansiering från de europeiska struktur- och investeringsfonderna och det statliga anslaget för regionala tillväxtåtgärder.

3.2 Kompetensförsörjning centralt för arbetet framåt

Den demografiska strukturen i länet med en åldrande befolkning och för flera kommuner minskande befolkning innebär utmaningar med återväxt på arbetsmarknaden. Länets företag står inför omfattande generationsskiften de kommande tio åren och stora utmaningar finns gällande hur detta ska lösas. I Jämtland Härjedalen är nära 40 procent av arbetskraften sysselsatt inom offentlig sektor vilket är en betydligt högre andel än riksgenomsnittet. En omfattande offentlig sektor skulle kunna vara ett hinder för produktivitetssökning hos företag bland annat när det kommer till att hitta rätt kompetens. Att det finns omfattande kompetensglapp mellan tillgängliga kvalifikationer och det arbetsgivare söker hindrar också produktivitetssökning hos företag. En annan del av kompetensförsörjningsfrågan bottenar i att arbetstagare till stor del har låga kvalifikationer. Att utveckla arbetstagares låga kvalifikationer för att minska kompetensglappet mellan tillgängliga kvalifikationer och vad arbetsgivare söker är centralt för den smarta specialiseringen. Det finns också potential i skapandet av bättre strukturer för att involvera företagen i nationella program för innovation och kompetensförsörjning.

3.3 Innovation i glesa områden

Glesbefolkade landsbygdsregioner med långt till marknader är i grunden mycket annorlunda storstadsregioner och tätbefolkade områden. Hos oss saknas det som brukar benämnas agglomerations fördelar. Sådana uppnås när företag och konsumenter koncentreras inom ett givet geografiskt område, det gynnar bland annat till idéer, resursdelning, specialiseringsvinster, tätare arbetsmarknader och kunskaps spridning. Flaskhalsar för innovation och innovations spridning är inbyggda i Jämtland Härjedalens geografiska och befolkningsmässiga strukturer.

Att näringslivsstrukturen i länet huvudsakligen utgörs av små och medelstora företag och att andelen mikro- och småföretag är högre än rikets genomsnitt skapar utmaningar när det kommer till produktionstillväxt och innovation. Länet har bland de lägsta forsknings- och utvecklingsnivåerna (FoU-nivåerna) i landet, företagens storlek och en lägre andel tillverkande företag pekas ut som orsaker till detta. Jämtland Härjedalen ligger i linje med riksnivån avseende flera tillväxtfaktorer med undantag för innovation mätt i antal patent. Det beror dels på att ledande företag och den storskalighet som krävs för att generera ett stort antal patent saknas. Men bottenar också i att länets näringsliv karaktäriseras av småskalig tillverkning och besöksnäring relaterad verksamhet och för dessa företag är användardrivna innovationer viktigare än den formella vetenskapsbaserade innovation som

återfinns i andra delar av landet. En annan indikator för produktivitet i innovationsprocesser är varumärkningsansökningar. Om patent i högre grad fångar teknisk innovation fångar varumärken i högre grad tjänsteinnovation och vårt län är ett av de starkare länen sett till innovationskapacitet och -produktivitet utifrån denna indikator.

Det innovationsfrämjande systemet i länet har en del intressanta miljöer som är nischade mot ett relativt snävt omfång av regionens styrkeområden. Stödsystemet tycks delvis underutvecklat samtidigt finns andra innovationsfrämjande miljöer som har en annan profil än typiska innovationsstödsaktörer exempelvis co-workningställen. Regionalt anpassade innovationssystem skräddarsydda efter behoven som uttrycks och finns inom respektive styrkeområde är centralt för utvecklingen av arbetssättet smart specialisering. Men utvecklingsmöjligheter finns också i skapandet av andra typer av miljöer, utifrån länets förutsättningar, för att gynna idéer, resursdelning, specialiseringsvinster och kunskapsspridning.

3.4 Internationalisering och samarbete i närområdet

Det blir allt viktigare för näringslivets utveckling att dra nytta av globaliseringens möjligheter och därmed ökar betydelsen av internationella samarbeten. Länet har en liten handelsbas med lågt innovationsutfall som inte är särskilt välintegrerad i globala värdekedjor. Det låga innovationsutfallet påverkar företagens kapacitet att utvecklas och delta på internationella marknader. Samarbete i närområdet är värdefullt som första steg i en internationaliseringsprocess för att ge små och medelstora företag en större marknad. Jämtland Härjedalen har en lång landgräns till norska fylket Trøndelag. Genom strategiska partnerskap mellan aktörer på regional nivå, innovationsmiljöer samt kluster skulle förbättrade förbindelser över gränsen kunna utvecklas. Innovationssystem har viktiga roller i att sammankoppla företag med utomregional kunskap och kompetens och för identifieringen av nya marknads- och FoU-möjligheter.

Jämtland Härjedalen är ett ytmässigt stort län, det innebär långa avstånd mellan orter och till marknader. Företag har längre till marknader och människor måste i allmänhet resa längre för att få tillgång till varor och tjänster. Utöver skräddarsydda och regionalt anpassade innovationsstödsystem är god infrastruktur avgörande för att förbättra förbindelser med externa marknader. Digital infrastruktur och transportinfrastruktur knyter ihop landet och är en central förutsättning för en växande ekonomi, ökad befolkning, förbättrade möjligheter till pendling, besök och ökad sysselsättning. Bredbandstillgång och ökad digital kompetens ger bättre förutsättningar att förbättra förbindelser till externa marknader och problematiken kring länets bredbandsutbyggnad har redan beskrivits under rubriken *Brist på marknadskrafter och behov av offentliga insatser*. Det finns stora brister i länets transportinfrastruktur eftersom de anslag som regeringen fördelar till Jämtland Härjedalen är otillräckliga då fördelningsmodellen bottnar i befolkningsantal och inte i hur långa vägar ett län har.

3.5 Hållbar omställning

Den ständiga ekonomiska och sociala utvecklingen påverkar alla näringsgrenar, utveckling av varor och tjänster blir allt viktigare för företags överlevnad och omsättning. Förändringarna kommer bland annat av den digitala transformationen,

klimatförändringarna och den gröna omställningen samt globaliseringen. Näringslivet i Jämtland Härjedalen behöver bemöta effekterna av dessa för att även fortsättningsvis vara konkurrenskraftiga på marknader, det gäller utveckling av nya arbetssätt, affärsmodeller, nya jobb, ny teknik och kunders förändrade beteende och efterfrågan. Den industriella omvandlingen i länet behöver ses i stort perspektiv. Grundförutsättningarna finns genom en stark entreprenörskultur och specifik produktkunskap. Andra förutsättningar har behandlats under tidigare rubriker: infrastrukturens betydelse, behovet av kompetensförsörjning och generationsväxling samt behov av investeringskapital i glesbygdsområden. Tillvaratagande av de möjligheter digitaliseringen innebär är centralt för omställningen. Generellt har länets näringsliv låg digital kompetens och låg grad nyttjande av digitala system och verktyg. Företagens storlek och resurstillgång spelar roll för implementeringen – större företag har lättare att göra omställningen. Näringslivets industriella omvandling handlar i länet också om den hållbara omställningen. Länets naturtillgångar är centrala för tillväxtmöjligheterna och om den ekonomiska utvecklingen ska förbättras krävs att fokus läggs vid att öka produktiviteten. När det sker finns risk att det sker på bekostnad av ett hållbart nyttjande av våra stora naturresurser.

4 Om styrdokumentet och arbetssättet

Som tidigare nämnts är den smarta specialiseringen ett verktyg för det regionala tillväxtarbetet – ett arbetssätt för att åstadkomma verkstad och kraftsamla tillväxtinsatser kring några identifierade och prioriterade styrkeområden. Kraftsamlingen förutsätter nära samverkan mellan länets aktörer: offentlig sektor, näringsliv, akademi och organisationer samt statliga myndigheter som medverkar i det regionala tillväxtarbetet.

Programmet slår fast prioriterade styrkeområden, adresserar på ett övergripande plan de uppfyllnadskriterier EU-kommissionen slagit fast för kravet på god styrning av den regionala S3 och presenterar den process vi kommer att använda för att bedriva tillväxtarbetet i Jämtlands län, den process vi kallar *sexstegsprocessen*. Programmet är en del av det styrdokument som sätter mål och prioriteringar för Jämtland Härjedalens regionala tillväxtarbete och som enligt förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete ska ses över minst en gång mellan varje val till region- och kommunfullmäktige. Programmet ligger till grund för den Europeiska regionala utvecklingsfonden i Mellersta Norrland programperioden 2021–2027.

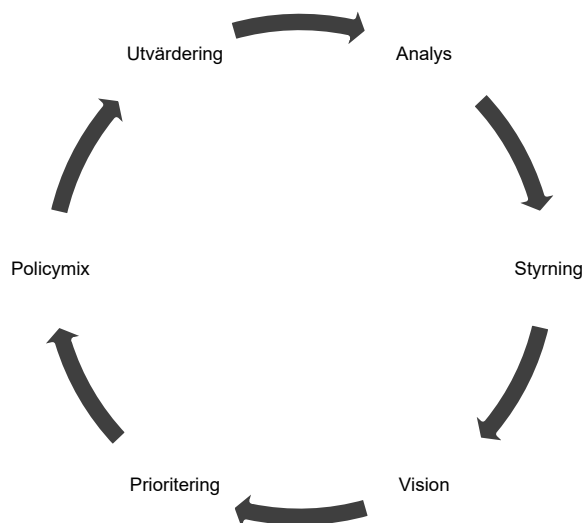
För att arbetet med den smarta specialiseringen ska lyckas fokuserar Region Jämtland Härjedalen som regionalt utvecklingsansvarig aktör huvudsakligen på att stå för strukturer, ramar och förutsättningsskapande i det regionala tillväxtarbetet. Länets aktörer formar i stort innehåll och driver insatser efter utvecklingsbehov för att nå målet för tillväxtpolitiken. Tillsammans bygger vi ett ekosystem för länets regionala tillväxtarbete utifrån behov som finns och uppkommer. En helhet av olika aktörers stödjande insatser, insatser som behövs för att driva den smarta specialiseringen framåt – innovationsstödsystem, stödsystemsaktörer sett till företagande och entreprenörskap, stödjande strukturer för internationalisering, nätverk och mötesplatser, former för att adressera kompetensförsörjningsfrågor samt finansieringskällor och möjliggörare.

4.1 Handlingsplaner för respektive styrkeområde

Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021–2027 kompletteras av handlingsplaner för respektive styrkeområde. Tillsammans med aktörerna som väljer att samlas kring styrkeområdena utformar Region Jämtland Härjedalen handlingsplanerna utifrån sexstegsprocessen. Planerna uppdateras löpande, minst två gånger per år i samband med de mobiliserande möten vi håller för att driva processen framåt. Vid dessa tillfällen inventeras även behov av analysunderlag och utveckling av EU-kommissionens uppfyllnadskriterier för god styrning av den regionala S3. Insatser intressanta för styrkeområdenas arbete identifieras och projektportföljer följs upp och kompletteras. Handlingsplaner och mötesdokumentation delges den regionala utvecklingsnämnden.

Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet samt adresserande och hanterande av målkonflikter ingår arbetssättet. Det sker bland annat genom ett löpande tydliggörande av hur insatserna som görs påverkar de 17 globala målen i Agenda 2030. Region Jämtland Härjedalen följer upp hur insatserna som görs faller ut geografiskt för att säkerställa att förutsättningar för utvecklingskraft och stärkt lokal konkurrenskraft faktiskt skapas i hela länet. Tillväxtarbetet och insatser följs upp årligen i form av den återrapportering som Region Jämtland Härjedalen och den regionala utvecklingsnämnden gör till regeringen varje år. Där synliggörs också redogörelserna kring hållbarhetsdimensioner och det geografiska utfallet. Utfallet används också för lärande, utvecklande samt eventuellt omformande av politik och styrning för att nå målet. Lärandet och uppföljningen av tillväxtpolitiken med tillhörande insatser sker systematiskt och integreras i arbetssättet för att ta tillvara lärdomar och goda effekter och för att nyttja de samlade resurserna på ett så effektivt sätt som möjligt.

4.2 S3 som arbetssätt beskrivet i en sexstegsprocess

4.2.1 Analys

I det första varvet av sexstegsprocessen, när vi formar styrkeområden och arbetssätt, handlar analyssteget bland annat om bakgrunds- och nulägesanalys för att identifiera möjliga styrkeområden. När styrkeområdena är avgjorda handlar analyssteget huvudsakligen om underlag som utvecklar området och uppfyllnadskriterierna för EU-kommissionens krav på god styrning av den regionala S3. Analyssteget kan också röra omvärldsbevakning och trendspaning.

4.2.2 Styrning

I det första varvet av sexstegsprocessen handlar styrningssteget om att sätta ihop styrgrupper av regionala nyckelaktörer från offentlig sektor, näringsliv, akademi och organisationer. Hur styrgrupperna ser ut sätter Region Jämtland Härjedalen inga ramar för. Är aktörer intresserade av att bidra i en eller flera styrgruppers arbete är det välkommet. Utöver styrgrupper samlar respektive styrkeområde en bredd av aktörer i ett partnerskap. Styrgruppens roll och hur arbetet ser ut avgörs inom ramen för det breda partnerskapet för respektive styrkeområde och formuleras i handlingsplanen. Region Jämtland Härjedalen följer upp sammansättningen av partnerskap och styrgrupp utifrån en rad perspektiv däribland geografi och bransch. När processen snurrar vidare handlar styrningssteget om att eventuellt komplettera och utvidga partnerskap och styrgrupp.

4.2.3 Vision

Partnerskapen tar fram visioner för sina respektive styrkeområden. Visionen har sin grund i RUS och pekar ut var man – inom styrkeområdet – vill befinna sig i framtiden utifrån politikområdets mål. Visionen bör vara inom realistiska gränser och tydligt kommunicerbar. När visionen är framarbetad kan steget handla om metoder såsom exempelvis backcasting – att utgå från en tänkt framtid för att se vilka steg som måste tas för att kunna nå dit, givet var man befinner sig idag. Att sätta delmål helt enkelt.

4.2.4 Prioritering

En viktig del av partnerskapens och styrgruppernas arbete är att utifrån analysmaterial och vision för respektive styrkeområde avgöra hur arbetet ska fokuseras. I handlingsplanerna beskrivs prioriteringarna och hur länge prioriteringarna ligger fast.

4.2.5 Policymix

Här pekas ut vilka insatser och projekt som ska genomföras för att nå prioriteringar och vision. Vilka målgrupperna är samt hur koppling till program och finansieringskällor ser ut. Region Jämtland Härjedalen ser gärna att partnerskap och styrgrupper inom ramen för detta steg tar fram en flerårig projektportfölj och stakar ut vägen framåt.

4.2.6 Utvärdering

S3 tycker på att processen ska vara entreprenöriell och experimenterande – därför är lärande, uppföljning och utvärdering centralt. Vi vill att respektive prioriteringsområde använder sig av effektkedjan för tillväxtarbetet i Region Jämtland Härjedalen. Genom

utvärdering och uppföljning förfinas och anpassas S3-arbetet i takt med att omvärlden förändras.

Styrkeområdet Upplevelser

Jämtland Härjedalen är kontrasten mellan stad, landsbygd, fjäll och en kombination av svensk och samisk kultur och tradition. Förutsättningar och behov skiljer sig åt i vår varierade geografi men förmågan att skapa upplevelser som möter människors förväntningar finns överallt. Det finns något unikt och attraktivt att uppleva runt om i länet.

Styrkeområdet Digitala lösningar

Digitalisering är en megatrend som påverkar hela samhället och bilden av att allt som kan också kommer att digitaliseras blir allt tydligare. Utveckling av produkter, tjänster och verksamhet sker utifrån att hitta lösningar på samhällsutmaningar.

5 Underlag för *Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021–2027*

5.1 OECD:s territoriella utvärdering *Nordliga glesbefolkade områden från 2017*

En rapport beställd av 14 nordliga regioner i Sverige, Norge och Finland. Regionerna har unika geografiska särdrag. Rapporten ger rekommendationer om politiska åtgärder på gränsöverskridande, nationella och regionala nivåer för att förbättra välbefinnandet inom hela området.

5.2 Oxford Researchs *Analys- och kunskapsunderlag till en smart specialiseringsstrategi för Jämtland Härjedalen från 2019*

En kartläggning och analys av styrkeområden i Jämtlands län. Rapporten redovisar delanalyser av regionens specialisering, innovationsförmågor, entreprenöriella förmågor samt kunskapsgenererande aktörer och miljöer. Utifrån den samlade analysen lämnas ett antal framåtsyftande slutsatser för fortsatt arbete med smart specialisering.

5.3 Revideringsprocessen av den regionala utvecklingsstrategin som påbörjades i januari 2019 och det parallella arbetet med framtagande av *Program för smart specialisering i Jämtland Härjedalen 2021–2027*

Revideringsprocessen av den regionala utvecklingsstrategin har bäddat för ett brett aktörsengagemang från start till genomförande. Genom en utlysning av det regionala tillväxtanslaget medfinansierades projekt för att medskapa i revideringsprocessen och framtagandet av programmet för smart specialisering. Utlysningen resulterade i 14 underlag som finns med som grund i framtagande av programmet. Underlagen återfinns på länken:

<https://www.regionjh.se/regionalutveckling/regionalutvecklingsstrategi/remissjamtlandslan2050/und_{erlag}.4.44cb8c4917214ea93672ed7.html>

5.4 Regeringens *En nationell strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*

Regeringens vägledande strategi för arbetet med hållbar regional tillväxt och attraktionskraft i hela landet fram till dess en ny strategi presenteras under 2021. Strategin ska bidra till att uppnå målet med den regionala tillväxtpolitiken - *utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet*.